

میرزه علی اکبر طاهرزاد
صاحب

شعر لر

اولدوز لاری ینی

میرزه علی اکبر صابر

آذربایجان خلقی نئن بیوک شاعری میرزه علی اکبر صابر
طاهر زاده ۱۸۶۲ نجی ایله شماخی شهریندہ آنادان او لمشدرا.
صابر لک آناسی مشهدی زین العابدین چوخ دیندار و مؤمن بیر بقال
ایدی. اوغلنی او خوت دریوب ملا و یا مرثیه خوان ایتدیر مک
فکریندہ ایدی.

۸ یاشندان ملا خانیه ویریلن صابر دورت ایله چوخ هوسله
فارس و عرب دیللرینی ئوگرنشدی. دورلک بیوک شاعری اولان
سید عظیم شیروانی او زمان شماخیدا یگنی اصولدا بیر مکب
آچمشدی. صابر ده همان مکتبه داخل اولدی و ایکی ایل قدر
اورادا او خودی. سید عظیم عالم و فاضل بیر آدام ایدی. صابر لک
فراصلی بیر جوان او لدیغنى درحال حس ایتمشدی. بو شاعر لک
دققی سایه سینده صابر لک ادبیاته و شعره هوه سی داها دا آرتدى. چوخ
کیچمه‌دی که، استادی سید عظیم اونئ طبع شعرینی تقدیر
اینمگە باشладی. *

مشهدی زین العابدین صابری روحانیلکه حاضرلاماق ایسته ییر،
اما صابر شاعر لگه هوس گوستیردی. آناسی همیشه گیلیله نیر،
اوغلینلک فرسیز چیخماسدان دانیشیر، او نی دانلاییر، شعر دفترینی
جیریدی. بو تهمتلره و دانلاقلا را صبر ایده ییلمهین صابر حتا
آناسی آیویندن باش گوتوروب قاچماق فکرینه بیله دوشمشدی.
بو نیتی شاعر بو جور نظمه آلمشدی:

عن خلیل الله عصرم پدرم چون آذر
سفر از بابل شیروان کنم انشالله
گرچه او دفتر اشعار مرا پاره نمود
وصل باطبع درفشان کنم انشالله.

بیر نیچه ایل آناسینلک دکانتدا ایشله دیکدن سوکرا صابر
اولجه خراسان و سوکرا کربلا زیارتنه گیتمک بهانه سیله سیاحته
چیخمشدی. ایرانلک، عربستانلک، اورتا آسیانلک بیر چوخ شهر لرینی
گرمش، او یرلرک آداملا ری، حیاتی و مدنیتی ایله تانیش
اولمشدی. صابر بو سیاحتلردن بیوک بیر ذوق آلیردی، لامکن
او، نظرده دوتدیغی بیر چوخ ئولکه لری سیاحت ایده ییلمه میشدی.
آناسینلک ئولوم خبرینی ایشیدن صابر عائله لرینلک باشیزین
فالماسدان قورخاراق، شماخی یا قاییتمشده.

شماخی دا صابر لک گندرانی چوخ آغیر کیچیردی. بیوک بیر
عائله نی ساخلاماق ایچون نه قدر چالیشدیسا، ینه احتیاجنی ئوده یه
ییلمیردی. دیگر طرفدن ده بد خواه لاری گیتیدیکجه آرتیردی.
صابر چوخ حاضر جواب و سوزی او زه شاخ دین ایدی. یری

گلديكجه كنه پرستره اونك اجتماعي هجولينك تازيانه سيني
حس ايديرديلر. بعضى لري حتا صابری بابى آدلانديروب اونا
صابون بشيرمك ايچون قويروف وپى ساتماقى دا قدغن ايديرديلر.
بو آغىر شرائطه باخما ياراق صابر هر بير أذىته دوزور، ئوز
خلقنه خدمت ايتمىگى بير دقيقه بيله اولسون ياددان چىخار ميردى.
شماخى شهرىنىڭ عباس صحت و باشقى بو كىمى آوروپا تحصىلى
گورمەش اديبىزيله تانيش اولدىقدان سوڭرا، اونلارك تشويقى اينه
صابر ئوز شعرلىرىنى مطبوعاتا گوندرمگە باشلامىشدى.

١٩٠٦نجى ايلده آذربايجانلىك دىكىر مشهور ادبىي جليل محمد
قلى زاده تيفلىسىدە «ماز نصرالدين» آدلى بير مضحىكە ژورنالى
نشر ايتدىرمهڭ شروع ايتدى. ميرزه على اكىبر صابر ئوز
شعرلىرىنى بو ژورنالدا چاپ ايتدىرمهڭ موفق اوندى. چوخ
چىكمەدى كە. صابر تكجه آذربايغاندا دىگل، بتون قافقازدا،
اورتا آسيادا، ايراندا مشهور اولدى. بو ژورنالدا صابر عمرىنىڭ
آخرينا قىدر، يعنى ١٩١١نجى ايله قدر چوخ فعال صورتىدە اشتراك
ايتدى. اونك كنایەلى و كىشكىن تقييد ايدىجي شعرلىرى آذربايغان
خلقىئك فكرى انكشافندا اهمىتلى بير رول اوينادى.

صابر ئوكىرىنىڭ بىر دىلەن--- بيره حرمت و نفوذ قازانماسینك سېبى آسان
بىر دىلەن، شىرين بىر اسلوبىسا دەنەنەن ئوز حياتىدان يازماسى
ايتدى. صابر چوخ گۈزىل غزل، قصىدە. و مرثىه لر دە يازىردى،
آنچاق اونك اصل شاعرلەك يۈلى و اسلوبى باشقىا ايتدى. صابر ئوز
خلقىئە داها ياخىندا خىمت اېتىش ايجون عاشق و معشوقەدىن،

گول و ببلدن دکل، بیرنجی نوبده خلقك دولاناجاغندان، درديندن، اونڭ باشينا گتيريلن فلاكتىردىن يازماق قارينا گلمىشدى.

آذربايجان خلقى او زمان چار حكومتى ئىڭ ظلمى آشتىدا ازىلىرىدى. چاريزمەت مستملكمى اولان آذربايجاندا حكومت مەتلەر آراسنا عادوت و قىرغىن سالوب خلقى همىشە عوام و جاھل ساخلاماغا چالشىرىدى. علم و معارف عوضنە جماعت آراسدا كەنە عادتلىر: قتل و غارت، تېبل لىك، نادانق، ناتمىز لىك و سائىر پىس ايشلر انتشار تاپىردى. وارليلار يوخسو لارى داها چوخ سويماغا و ئۆز جىيلرىنى دولدىرماغا تلهسىردىلر. فعلەر و كندىلەر آغىر حىيات كېچىرىرىدى. قادىنلار حقوقسىز قول وضعىتىدە ايدى. او شاقلار ترييەسز ييوىرىدىلر. صابر بونلارڭ ھاموسىنى گورور و بو وضعىتە سوپوق قانلىقلالا باخا يىلىمەرىدى. او شاعر ايدى، خلقڭ اوغلى ايدى، اوغول وطنڭ و ملتڭ قىدىنە قالماسا، كىيم قالا جاقدى!

صابر ياخشى بىر يول انتخاب ايتدى. او ئۆز شعرلىرىنده خلقڭ و جمعىتىڭ قصانلارىنى، عىيلرىنى گوسترمەن، اونلارى او تاندىرماغا، پىس عمللىردىن چكىنديرمەن باشلادى. بو يول چوخ چتىن ايدى. چونكە شاعر چوخ آدام لارلا اوز—گوز اولمالى، ئۆزىنە چوخ دشمن قازانمالى ايدى. لاكن عىنى زماندا بو يول او ندىيچى شرفلى بىر يول ايدى. صابر بو چتىن، لاكن شرفلى يولى انتخاب اندوب دىدى:

شاعرم چونکه وظيفم بودر اشعار يازيم،
 گورديگم نيك و بدی ايلهيم اظهار يازيم.
 گونى پارلاق، گلونوزى آغ، گيجهنى تار يازيم،
 بدی بد، اگرينى اگرى، دوزى هموار يازيم.
 نيه بس بئيله بره لديرسن آقارع گوزگى،
 يوخسا بو آيىنه ده اگرى گورورسن ئوزگى؟!

حقيقىتاً صابرڭ يارادىجىلىقى يير آيىنه ايدى؛ بو تميز و صاف
 آيىنده خلق ئوز عىب و قصانلارينى گورىردى . «حقيقىت آجي
 اوilar!»—دىيرلىر. صابرڭ آيىنده گوستردىگى حقيقىت ده آجي
 ايدى. حتا او قدر آجي ايدى كە، شاعرڭ ئوزىنى يىله آجيديردى.
 گولمهلى سوزلر آراسىدان صابرڭ ملت حالنا آجيياراق آغلابان
 گوزلرinenى گورمك اوئۇردى. لاكن نه قدر آجي اوسلما دا بو يير
 حقيقىت ايدى. اونىڭ آجيلىقى خستىيە شفا وىرن تائيرلى درمان آجيلىقى
 كىمىي ايدى. صابر ئوز شعرلىلە ملتى جهالت يوخوسىدان اوياتماغا،
 اوئا ترقى و مدنىتىڭ يولىنى گوسترمگە، آزادلۇق و سعادت اوغرۇندا
 مبارزە يە روحلاندىرىماغا چالشىردى.

صابرڭ يارادىجىلىقى انكشاف ايتدىكىجه و شهرتى آرتىدېچا
 شماخىداكى بىخواهلارىنىڭ سايى دا آرتىردى. شماخى او زمان
 چوخ گىريدە قالمش يير شهر ايدى. صابرڭ تنقىيد ايتدىكى كەنە
 فكرلى آداملار: خسىس حاجىلار، يتىم مالى يىهن مؤمنلر،
 اوغلانى اوخوتىماق اىستەمەين بقاڭلار، يوخسولا ئى دوتىمايان
 مشهدىلىر شاعرى اينجىتىمگە باشلامىشدىلار. او دركە، صابر باكىيە

کوچوب بیز مدت بالاخانی مکتبنده معلمک ایتدی. هر يرده او لورسا—اوتسون، صابر عینی استشاری و اسارتی گوریر و حس ایدیردی. خصوصیله باکی فعله لرینڭ آغىر حیاتى ايله تائish او لىقىدان سوڭرا اوئلڭ قلمى داها دا كىنلىشىدى. او استشارچى مىليونى لردن، باكى قوچىلارىندان، ايدى او زنى مؤمن لردن يازىر، او نلارى تنقىد ایديردى. آرتماقدا اولان دشمنچى لىك سېنى شاعر ئوزى چوخ ياخشى تعين ايتىمىشى:

ياشادىقجا چو خالدى دېشمىمىز،
نه ايدەك، دوغرى سوپەدى دېلىمىز.

عمرىنىڭ آخرىنە قدر صابرڭ دىلى حقىقى سوپەدى و ئوز خلقى اىچۇن چالشدى.

1910 نجى اىلدە صابر خستەندى. 1911 نجى اىلىڭ 12 اىسولندا ايسە بىوڭ شاعر وفات ایتدى. لاكن او ئوز سەۋىيملى ائرلىلە آذربايچان ادبىياتى تارىختىنده ئۈلمۇز بىر موقع قازانمىشدى. صابر بىر مكتب، بىر دور ياراتمىشدى. اوئلڭ باشلايدىغى تنقىدى شعرى، كىنلىك و رەآلېست ساتیرانى بىر چوخ شاعرلر دوام ايتىدىلەر. صابرڭ آدى مبارز بىر خلق شاعرى كىمى شىھرت قازاندى.

صابر حقىقى معناسىدا بىر خلق شاعرى ايدى. او زحمتكش خلقڭ منفعتى گودىر، استشارچىلارى، ظلمكارلارى و مستبدلىرى قامچىلايردى.

صابرلە بىرنىجى دشمنى—كىندىلىرىڭ درىيىنى سوپان، فۇلەنلەك
آلين تىريلە ياشاييان مەفتەخورلار، خانلار و اربابلار ايدى. «بالاجا
صحنە» اثىرىنده صابر اربابىڭ يوخسول كىندىلىرىه ايتدىگى ئىلمى
چوخ گۈزىل تصویر ايتىمىشدەر. قوجا كىندىلى اربابا يالواروب دىير:

الله قسم كە، من فقيرم،
كوج كلفت الندە دستگىرم،

اطفال سغىرە پاسبانم،
آوارە اكل و شرب و نام.

علوم جنابىڭىز در ارباب
بو ايل قوراق اولدى تاپىادىق آب،

اکدىيگىلىرىمڭىز تمامى ياندى،
فرىيادلازىم گوگە دايياندى.

والله ئوزىزمىزدە قالمشىق آج
بىر پارچا قورى لاواشە محتاج.

ازباب نااصاف يوخسول كىندىلىنىڭ بو يالوارىشلارينا قولاق
آسىمايوب اونى ئۆز جىلدلارينا دو گىدىرىر:

ارباب—وور، وور كە، گىتىرىميوىدر آرپا،

اکينچى—انسان دوزھەن بو شارپا شارپا

ارباب — وور، وور كە، بىر آزدا مست كامم،

اکينچى—جانم چىخار، وورما بى دوامم.

ارباب — وور، وور كە، نە ياغ ويروب، نە قايماخ،

اکينچى—وورما كە، دېگل اينكلەزىم ساغ...

صابر ظالم ملکدارلارك زهمتكش خلقه او تدير ديني قانلاري، آغير اشگىجه لرى يير— يير گوستير و ثبوت ايديردى كە، انسان ئوزى—ئوز امگىلە ياشامالىدر، انسان آزاد او لمالىدر، باشقالادينى ايشله دوب او نلارك قازاچى ايلە دولاتانلار انسان دگل، اسانڭ دشمنى درزل: «باڭى قىلە لرىنه»، «آ باشى باللى فعلە»، «ا كىنچى» و بو كىمى شعرلىنده شاعر بىگلرك و خانلارك ظلمنى تصوير ايدير و آرتق بو ظلمه تحمل ايتمىگىڭ چتىن، او لىديغى سوپىلە يير. «نيلردىڭ الهى؟» شعرينده شاعر «داش قىلى انسانلاردان» شكايىت ايده رك كىايە ايلە دىير:

باغڭ، اكينىڭ خىرينى بىگل گورە جىڭمش

تەخ اكمىگە دەقانلارى نيلردىڭ الهى؟!

ايش رىجىرىڭ، گوج ئۆ كۈزىڭ، يې ئوزى يىڭىكى،

بىگزادە لرى، خانلارى نيلردىڭ الهى؟!

مظلوملارك گۈز ياشى دريا او لا جاقمش

درىالارى، عمانلارى نيلردىڭ الهى؟!

صابرلەك بو يانىقلى و كىايەلى سوزلرى آجي يېر حقىقت ايدى.

بو سوزلر مظلوم آذربايجان خلقىنىڭ او رەك سوزى ايدى. صابر

استبداد ظلمى آلتىدا ايڭىلەين خلقى بو كىسگىن، تاثيرلى و شاعرانە

سوزلرلە غىلت يوخوسىندان او يادىردى.

صابر خلقك معلمى و ترىيەچىسى ايدى. جهاالت، علمسىز الم،

نادانلىق اونڭ ايكتىجى يىوك دشمنى ايدى. صابر شيرين و مزەلى

شعرلرى ايله كىنه لگى و عواملقى الـ سالىر، لاغا قويور و
قصانلارا گولمك يولى ايله خلقى ترييه اىتمك اىستە ييردى.
«اوختوميرام ال چكڭ»، «نه درس اولايدى»، «يات قال
دالا» كىمى شعرلىنىدە صابر علمى و جهالتى كنايە ايله تنقىد ايدىر،
علمك و معارفك فيضى باشا دوشمىين آتا و آنالارى رسووا ايدىر.
خلقڭ علمە و معارفە رغبت اىتمەسى ايشىنندە قادىنلەڭ بىوك اھمىتى
واردر. بونى صابر چوخ ياخشى يىلىر و اثرلىنىدە قادىن آزادلغنا،
قادىن معارفە چوخ ير و ييردى. «ندامت و شكایت»، «ار ئىلمى
ياماندر»، «اوشاقدر اوشاغىم» و سائىر بو كىمى شعرلىنىدە صابر
آزىز بایجان قادىنىڭ ئىگىرىدە قالماستدان، كشى لرڭ قادىنلارا
ظلۇم اىتمەسىندەن و عوام آنانڭ ئوز أولايدىنا ياخشى ترييه و يېرى
يېلىمەمىسىندەن دانىشىر. «اي فلك ظلملەك عياندر» بحرى طويلىنىدە
صابر قادىنلارڭ ئىيودە كى و عائلەدە كى وضعىتى، عائلە ترييه سىنىڭ
قصانلارينى سايىر. اونڭ بو شعرينىدە آلانان تاثير بودر كە، قادىن
كشى ايله برابىر، قادىن علملى و ترييهلى اولمايلىر كە، اونڭ
أولاىدارى دا ترييهلى و مدنى اولسونلار.

صابر مبارز، دو گوشكن يېر شاعر ايدى. او ئوز وطنىنى آباد
و وطن أولايدىنى آزاد گۈرمك اىستە ييردى. او آنجاق آرزو
اىتمىگەن كھاينىلەنمىر، چالشىر، يورو لمادان چالشىردى. بىگىردىن،
منكدارلاردان. كىنه فىكرلى آداملارдан سو گوش و دانانق
ايشىتمەسىنە، يېر قادىن آج، يېر قادىن توخ دولانماسىنا باخمياراق
ئوز مقصىدىنىدەن دونسىر، خاقى يولندا مىحڪم ارادە و فداكارلەغا

چالشیردی. صابر انسانقلا آزادلگی بیر—بیریندن آیری تصور
ایده بیلمیردی. او دییردی:

کیم که، انسانی سهودر عاشق حریت اولور،
بلی، حریت اولان یرده ده انسانق اولور.

بتون عمرینی و یارادیجیلغنی صابر انسانلغا و حرینه خدمته
حرسر ایتمشدیر. صابر گله جگه بیوک بیر امید بسله بیر و آذربایجان
خلاقی نئ اسارت ظلمندن قورتاراجاغنا، آزاد اولا جاغنا، علمک و
معارفک بتون نعمتلریندن استقادم ایده جگنه اینانیردی. صابر
دییردی:

عصر بستمدر سحاب آلتند اقالماز شمس علم
بیز زمان طلعت آچار، پرتو ساچار، ظلمت قاچار!

آذربایجان خلاقی اسارت ۋنجىرىنى ئۆز بونوندان آتوب
آزادلغا چىخدى. استثمارچىلار صنفى لغو ايدىلدى. او قىيا بر
دەولەيسيلىك ياندیردىغى گونش—بەھاتى و علمسىزلىكى يوخ
ايتدى. صابرڭ دىدىيگى كىمى شمس علم دوغدى و جهالت ظلمتى
قاچدى. صابر ئۆزى ده بير گونش ايدى. آذربایجان خلاقی نئ
حياتى ايشيقلاندىران بو گونشل شاعاعلارى بىز ايندى ده ايسىدىر.
صابر خلقمىزڭ قلبىنده ياشايير. آزاد اولمش خلق صابرڭ
خاطره سىنى عزيز ساخلايير، اونى حرمته ياد ايدىر. صابرڭ
«ھوب—ھوب نامە» آدلى كلىاتى آذربایجان خلاقی نئ اڭ سهويىلى
كتايدىر.

نه ایشیم وار!

ملت نیجه تاراج اولور اولسون نه ایشیم وار!
دشمنلره محتاج اولور اولسون نه ایشیم وار!

سن سالما یاتانلار آییلار قوى هله یاتسون،
یاتمشلارى راضى دگلم کىمسە اویاتسون،
تك—تك آییلان وارسا دا حق داديمما چاتسون،
من سالم اولوم جملە جەھان باتسا دا باتسون.
ملت نیجه تاراج اولور اولسون نه ایشیم وار!
دشمنلره محتاج اولور اولسون نه ایشیم وار!

سالما ياديمما صحبت تارىخ جەھانى،
ایام سلقدن دىمە سوز بىرده فلانى؛
حال ايسە گئور ميل ايلیوم دولماتى نانى،
مستقبلى گورمك نه گرگ عمر ددر فانى.
ملت نیجه تاراج اولور اولسون نه ایشیم وار!
دشمنلره محتاج اولور اولسون نه ایشیم وار!

أولاد وطن قوى هله آواره دولانسون،
چرکاب سفالتله الى باشى بولانسون،
دول عورت ايسه سائله اولسون، اودا يانسون،
آنجاق منيم آوازه شامن اوجالانسون. |

ملت نيجه تاراج اولور اولسون نه ايشيم وار!
دشمنلره محتاج اولور اولسون نه ايشيم وار!

هر ملت ايديز صفحه دنياده ترقى،
ايبل هره بير منزل ماواده ترقى.
يورغان دوشى گيمده دوشى گر ياده ترقى،
بز ده ايده رياك عالم روياده ترقى.

ملت نيجه تاراج اولور اولسون نه ايشيم وار!
دشمنلره محتاج اولور اولسون نه ايشيم وار!

آی باشی بالا!

اول گونکه سنه خالق ایدیر لطف بير أولاد،
اولسون اوره گلث شاد.

تعیین ايله جنداری که، ایتسون اونا امداد،
تا ده گمیمه همزاد.

ساغدان سولا، سولدان ساغا سال بوینينا هيکل؟
قوی جنی معطل.

مین گونه طلسماته دوتوب ايله مقل،
گزدیر اونی الـال.

گر ده گسه سویوق سانجیلانوب اولسا دا بیمار،
حکم ایت گله جندار.

گوسترمه طبیبه او جگر گوشہ گی زنهار،
قویما اولا مردار.

آغلارسا اوشق دردینک آختارما دواسین.
آنچاق سوک آناسین.

قورخوزسون او دا دامدا باجا ايله چاغاسين،
كىسون ده صداسين.

ئو گرت او نا البت ئوزلک بير يېچە موهوم،
محدود اولا معصوم.

بو ساييده عمر ايله يه دنياده او مظلوم،
هر حالتى مذمم.

تىك — تىك ديل آچاندا او نا تعلميم ايله هديان،
هم اولما پشيمان.

بىلدىر او نا مىن درلو قباختلىرى هر آن،
آلسون الله عنوان.

اون ياشا يتىنجه او شاغلڭ ايلمه غفلت،
قاندىر نىچە بدعت.

تا اون بشە يتدىكىجە تاپا ايشىدە مهارت،
هم ايله يه عادت.

گوندەرمە او نى مكتبه دنىك ايلمه باشىن،
تو كەمە يوزە ياشىن.

هر بىلک ايله اولسا ايدر كسب معايشان.
ساخالار ئوزى باشىن.

راحت نىيە لازم ايدە دنيادا معىشت،
قولدورچىلىق ئو گرت.
تا اينكە قمار اوينيا، قتل ايله يه، غارت،
خوشدر بىلە صنعت.

دیانی سویوب ایله یه هر گون سنی خرسند،
ساغ اول بیله فرزند.

ایزده تا پیلیر ایندی دخی چای، پلو، قند
کیمدر سنه مانند.

ناگاه آنوب حبشه دوتارسا سنی وحشت،
ویر حاکمه رشوت
سات وار—یوخنگی آدووقاتا ویر نیچه خلمت،
پوج اول هله هلبت.

آخردا اولوب حسرت دیدار جمالی،
قال کیسه سی خالی.

قالدیدنا او غولسز هخی تر باشلا سؤالی،
آل وزر و بانی،
تاب رزق حلالي،
آئی باشی بلای!
او لماز او خوماقدان
تا پیماق بو جلالی!

باکی فعله‌لرینه

بو چرخ فلك ترسينه دوران ايدير ايندي!
فعله ده ئوزين داخل انسان ايدير ايندي!

اولماز بوـكـه هـر اـمـره دـخـالت اـيـده فعلـهـ،
دولـتـلىـ اوـلـانـ يـرـدـه جـسـارتـ اـيـده فعلـهـ،
آـسـوـدـهـ قـسـ چـكـمـگـهـ حـالـتـ اـيـده فعلـهـ،
ياـ اـيـنـكـهـ حقـوقـ اوـسـتـهـ عـداـوتـ اـيـده فعلـهـ.

بو چرخ فلك ترسينه دوران ايدير ايندي!
فعله ده ئوزين داخل انسان ايدير ايندي!

فعلـهـ! منهـ بـيرـ سـويـلهـ نـهـدنـ حـرمـتـكـ اـولـسوـنـ؟ـ
آـخـرـ نـهـ سـيـبـ سـوـزـ دـيمـگـهـ قـدرـتـكـ اـولـسوـنـ؟ـ
الـ چـكـ بـالـاـ، دـولـتـلـيلـرـ خـدمـتـكـ اـولـسوـنـ!ـ
آـزـ چـوـخـ سـنهـ وـيرـديـكـلـرـينـهـ مـنـتـكـ اـولـسوـنـ!ـ
بو چرخ فلك ترسينه دوران ايدير ايندي!
فعله ده ئوزين داخل انسان ايدير ايندي!

دولتلی اماندر! ئوزىڭى سالما بلايە،
 فعله سوزى حق او لسا دا باخما او صدایە.
 يول ويرمه نفس چىكمىگە هر كىز فقرايە،
 ئوز شانىڭى پوج ايلمە هر بى سروپايە.
 بو چىخ فلك ترسينە دوران ايدير ايندى!
 فعله دە ئوزىن داخل انسان ايدير ايندى!

آلدانما فقيرك اولاماز عقلى، ذكاسى؛
 چون يو خدر او نىڭ سى كىمى پاكىزە لباسى.
 يوخ ثروتى، يوخ دوللى، يوخ شالى، عباسى،
 وار كىنه چوخاسى، دخى يىر تكجه قباسى.
 بو چىخ فلك ترسينە دوران ايدير ايندى!
 فعله دە ئوزىن داخل انسان ايدير ايندى!

ايسترسن اگر اولماغا آسودە جهاندا،
 تا اولمياسان غىملەرە آلودە جهاندا،
 فعله او زىئىنە باخما بو بېھودە جهاندا،
 ئوز فكرى چك اول دخى فرسودە جهاندا.
 بو چىخ فلك ترسينە دوران ايدير ايندى!
 فعله شە ئوزىن داخل انسان ايدير ايندى!

گور ملتگر در دینی، آختارما دواسین،
ال چکمه یتیمگ باشینا کسمه صداسین.
زنهار قویوب دهرده بیر سخیر بناسین،
یاد ایلمه، شاد ایلمه ملت فراسین.

بو چرخ فلک ترسینه دوران ایدیر ایندی!
 فعله ده ئوزین داخل انسان ایدیر ایندی!

او قانمیر سان، او قانما!

(بهر طویل)

ای فلك ظلمىڭ عياندر، بو نىچە دور زماندر، كە ايشيم آه
فغاندر، منى ياندىير ما اماندر، گۈزىمڭ اشكى رواندر، اوره گىم
دوب—دولى قاندر، هامى غىدىن بو ياماندر كە، نىچە اهل قىملر،
بوراخوب جانىه غىملر، قارىشوب درد بېملر، اوره گىم ايندى
وەرمىلر، غزىتە، ژورنالا بو كفر شىملر نىچە جىرتىلە رقملىرى يازوب
اسلامە ستملىرى ايلويلىرى كە، گۈركە عالم اسلامىدە هر نولكمەدە، هر
شهردە، دينار و درملر ساچىلوب مكتب نسوان آچىلوب قىز
بالالار مكتبه حاضر اولاalar، باشدان آياغا گىيەلر دون، گىيدەلر
مكتبه اوون—اوون، دوتالار شىوە بدعت، اوخويوب نحولە حكىمت،
آلاalar درس طبابت، يىلەلر جملە كتابت، ايدەلر يازماغا عادت،
ايته عصمت، باتا عفت... امان اي واه، آى الله! بو قوم اولدى نە
گمراه، بو نە شىوە اكراد، بو نە زمرة جىدختواه، سالوب عالىمە
پرخاش، بولار لال اولا اي كاش، دوشە باشلارينا داش، خدايا بو نە
گفتار، نە رفتار، نە مردار، نە بى عار فنا كاره بى سوق ايلمك

فکرینه آماده اولوبلادر. قیزا لازمدر اگر بیلمک: او دا آیو ایشی،
 پالتار تیکیشی، کنهنے یوماق، یون داراماق، دون یاماماق، صحن
 سرانی سوپوروب کاسنی، قابی اوفوروب کوفته، کلم دولماسی،
 مهت حلواسی، اُت بوزباشی یا لویالی آش، بیر دخی تندیر لاواشی
 ایله مگیندندر عبارت که، اگر بونلاری دا بیلمسه عیب ایلمز،
 آنجاق قیزا اڭ لازمه لی بیر—ایکى—اوچ مسئله نڭ بیلمگى دره،
 بیلسه اولور اهره گفایت، بیری اولدركه، گللين گىتىيگى ایوده
 باجاروب قاین آتایا، قاین آنایا چىمىخىرا بیلسون که، اوナ سوز
 دېمگە ایتمە يې بیر كىمسە ده جرئىت، بیرى ده قاینى ایله صاحبى
 ماينىنە بير حادثە ترقىدر، كيم اوナ دائىر ايدە حىلت كه، بش—اوچ
 گوندە چوخ ايلدن قازانىلماش بو قدر مھر او محبت اولا تبدىل
 عداوت، بیرى هم آخرى اڭ عمدهسى دامدا باجانڭ، هم
 خوخى نڭ، خورتدانڭ آدلارىنى بیلمە كدە گرگ سعى ايدە عورت،
 نە قدر فايىداسى وار بو ايشڭ گر اولا دقت، كه اگر آغلايا يې
 اينكە دجللىك ايدە بير طفل نهايت، آناسى سوپلەسە بو آدلارى
 في القور ايدر اولادىنى راحت، و قالار عقلى سلامت، باشى چىڭىز
 دە ملامت.

بودر عالم نسوان!
 بودر حال مسلمان!
 گر كدر ايدە محدود
 ئوز اولادىنى انسان.

سن اما هله قانما
اینانمیرسان، اینانما!
فرحلن عملگدن،
اوتنامیرسان، اوتنما!

اوشاقدر

آى... باشى داشدى كشى! دىئنمه اوشاقدر اوشاغىم;
نه ادب وقتىدر، قوى سوگسون اوفاقدر اوشاغىم.

كيفينه ده گمه سوگە يى سنه يا قارداشينا،
آتاكىڭ گورى ايچون بوشلا بو طفلى باشينا.
اينديجه—اينديجه آنجاق يتير اون يير ياشينا.
عىلى كىمىزىر هله يير گورپە اوشاقدر اوشاغىم;
نه ادب وقتىدر، قوى سوگسون اوفاقدر اوشاغىم.

يير سوگوشدن ئوترى ايتىمە اذىت بالاما،
گۈگەروب جوشما، اوتان، قوشىلارى يېغما داما.
سنه سوگدىكلرى گىتسون باشى باتىش آتاما.
قىشقىروب باغرىنى دا يارما اوشاقدر، اوشاغىم;
نه ادب وقتىدر، قوى سوگسون اوفاقدر اوشاغىم.

آخ نه ياخشى کشي در قونشومز (آغجا) نئ ارى،
اوغلى سوگديكجه فرحدن آچيلير بال و پرى.
يوخسا آى هرزه کشي بير قورى سوزدن ئوترى
دارىخىرسان، ديمبورسن كه، اوشاقدر اوشاغم؛
نه ادب وقتىدر، قوى سوگسون اوقادر اوشاغم.

کشى! آز سوileh منه بير شى مكتب سوزينى،
يعنى مكتبله اوشاق كامل ايىرمش ئوزينى.
بير سوگوشدن يانا آز دانلا بو طفلڭ اوزىنى.
سوزى لىذلى، شىرىن دىلى اوشاقدر اوشاغم؛
نه ادب وقتىدر، قوى سوگسون اوقادر اوشاغم.

دە گىلك ارمى ضايج ايدهك أولادمىزى،
اوخداق گورلى آچىلماش احفادمىزى؛
گورمىشم علم اوخومش هيودره دامادمىزى.
قويمارام مكتبه بير قابل اوشاقدر اوشاغم؛
نه ادب وقتىدر، قوى سوگسون اوقادر اوشاغم.

انسانمی سانیرسان؟

فعله! ئوزوڭى سن ده بىر انسانمی سانيرسان؟
پولسىز كشى! انسانلغى آسانمی سانيرسان؟

انسان اولانڭ جاه و جلالى گرك اولسون،
انسان اولانڭ دولتى، مالى گرك اولسون،
همت ديمرم، أىولرى عالي گرك اولسون.
آلچاق، اوافقق دامخانى سامانمی سانيرسان؟
آخماق كشى! انسانلغى آسانمی سانيرسان؟

هر مجلس عاليده سوخولما تز آرایه،
سن دور آياق اوسته ديمە بىر سوز امرايى،
جاينز دگل انسانجا داشماق فرايىه.
دولتلى لره كندىگى يكسانمی سانيرسان؟
آخماق كشى! انسانلغى آسانمی سانيرسان؟

فقر ايله غنا اهلينه كيم ويردى مساوات؟
معناده ده، صورتده ده وار بوندا منافات.
ئوز فضلىنى پولسيز ايدهەز كىمسە يە اثبات.

بو ممتعى قابل امكاني سانيرسان؟
آخماق كشى! انسانلغى آسانمى سانيرسان؟

گيت وور چە كىجڭىچى، ايشله ايشڭىچى، چىخما زەيگىدن،
مقصود مساوات ايسە آيرىلما جىگىدن،
وار نسبتىڭ ارباب غنايىه نە شىگىدن:

بىر عباسى گۈن مزدىنى مىليانى سانيرسان؟
آخماق كشى! انسانلغى آسانمى سانيرسان؟

دولتلې يېز البتە شرافت ده بىزىم در،
املاك بىزىم درسە، ايالت ده بىزىم در،
ديوان بىزىم، ارباب حڪومت ده بىزىم در.

ئولكە درە بىك لىك دىيە خان—خانمى سانيرسان؟
آخماق كشى! انسانلغى آسانمى سانيرسان؟

آسودە دولانماقدا اىكىن دولتمىزدىن،
آزغىنلىق ايدرسىڭىزدە هله نعمتمىزدىن،
بويىلە چىخاجا قاسىزىمى بىزىم مەتمىزدىن؟!

احسانمۇڭ كېرىنى شىكارىمى سانىرسان؟
آخماق كشى! انساناغى آسانمى سانىرسان؟
ھېچ بىر اوتائىرسان؟ يا بىر اوسانىرسان؟
المنت آنله،
او دولارا يانىرسان!

فەنجان

سانما ازدىگىچە فلک بىزلىرى ويرانلىق اوپور!

اون تەناسىي اىيە بۇغدا دىكىرمانلىق اوپور!

قارىشقدر هلهلىك مەنىڭ استعدادى،

الهنيرسە سافى يىير يان، تۈزى يىير يانلىق اوپور!

چالخالاندىقجا، بولاندىقجا زمان نهرە كىيمى؛

ياڭى ياغ اوستە چىغىر، آيرانى آيرانلىق اوپور.

كىيم كە انسانى سەور عاشق حرىت اوپور؛

بلى، حرىت اولان يىرده دە انسانلىق اوپور.

اي كە! دىرسن عرفا راه خطادە بولنور،

علم منطقىچە بۇ سوز بھەرە نادانلىق اوپور.

عرفا دىرسن ئوزىك، اهل خطادە دىرسن ئوزىك،

دوشۇنيرىسىمى بۇ سوزدە يېجە هەيانلىق اوپور؟

گوزگى خيره لديرمى گونشى عرفانىڭ،
هايدى، خفاش صفت بونجامى (خولقان) لق اولور؟!

تانيريق بىز سىزى آرتق ديمەھاى! بىز بىلەيىك،
تانيلىر اول كشى كىم دوتدىغى ميدانلىق اولور.

باخماسىز گوشە چشم ايلە فقيرانە طرف،
يو گورىرسىز اوراكىم دادلى فستجانلىق اولور.

نداشت و شکایت

چاتلیور خان باجى! غمدن اوره گیم،
قاووشوب لاپ آجیغمدان کوره گیم.
نولا بیر آیوده قویاید گز قارواش،
ویرمید گز منی بو ابلهه کاش!
من که دامدان، باجادان باخماز ایدیم،
سو کیمی هر طرفه آخماز ایدیم.
هرزه—هرزه دانیشوب گولمنز ایدیم،
أَرْ نه شیئی اولدیضی بیلمز ایدیم.
اوترووب آج کوماسیندا آتماڭ،
یش—دوشین حاضر ایدیردیم آنامڭ.
بیتلیوردیم نەھملەش باش—یاخاسین،
یامايردیم بابامڭ چول چوخاسین.
تر دوروب صبح ساغاردیم اینگى،
خان صنمدن دىله مزدیم کومىگى.

نیلیوردیم بزه گی یا دوزه گی،
 داما—دیواره یا پاردیم تزه گی.
 آنام علاف، بابام دولگر ایدی،
 قارداشم جولفا، عموم کارگر ایدی.
 خان بیسم فالچی، نهم باغ توخیان،
 بزده حاشا! یوخ ایشی بیر اوخویان.
 ایوبیزده وار ایدی هر نه دیست:
 قاتیق، آیران ایله قایماق، نه بیست.
 نه بیلدیک نه زهرماردی کتاب،
 بن اولان ایورده هاچان واردی کتاب؟
 بوسپتوں گل کیمی انسانلاریدین،
 نه معلم و نه درس آڭلاریدین.
 دفترک آندیرا قالمش سوزینی،
 ایشیدوب گورمهش ایدیک اوژونی،
 بویله بیر تریبه لی ایوده مدام،
 بسنه دگر من کیمی بیر سروخرام.
 واى او گوندن که، منى آد ایله دز،
 ایله یلدیز ده گە، دلشاد ایله دز،
 من ده ساندیم کە، تونوب بختوره،
 گیدیرم بیر تە انسانه آرە...
 تە بیلم بیله ده انسان واریمش؟
 شکل اساندا دا حیوان واریمش!..

اُر اوخورمەش دا، يازارمەش دا آنام؟!
 اُر دَكَل، مەنكَل آزارمەش دا آنام؟!
 اُر دَكَل، شاعرمەش خانه خراب،
 فَكْرِي يازماق، اوخوماق، شغلى كتاب.
 سالدز آخرده يامن حانه منى،
 اُزه ويردز ده بو قفاله منى.
 گاه يازير، گاه اوخويور، گاه دانيشير،
 گوندە بير هرزه كتابنان تانيشير.
 گاه گيدير فكره بهلدیر گوزينى،
 محو اولور اوينه كه، ييلمير ئوزينى.
 صبح اولونجا گيچەلر دارغا كيمى:
 ياتميور قير.—قير اپدىر قارغا كيمى.
 گاه دا بير ياتسا دا وقتىدە اڭلر،
 چىكمەيور يوحلاڭىي بير او قدر.
 غفلتاً بيردە گورورسە كە، دورود.
 ياندىروب لامپانى چىلاقى اوئرورۇر:
 باشلايور ياتدىيى بىرە تزەدىن،
 اوخويوب، يازماغا بىرە تزەدىن.
 يىلە اود اولماز آنام، بويىلە آنۇ!
 اود دَكَل، ياننى دَكَل، لودر—لو...
 گاه گورىرسە كە، مىز اوستە يېخىلر،
 باخىرام حالىنە قلىيم سخىللىرى.

بیر قارانداش، بیر ایکی پاره کاغذ،
او قدر چکمیر او لور قاره کاغذ.
خیرینی، شرینی قانمیر بو کشی!
یورو لوپ بیر جه او سانمیر بو کشی!
بنیم آیوده با خسان هر طرفه،
تاخچایا، بوغچایا یا کیم ایره فه.
گورجکسن بتون اشقافدا کاغذ،
کاسادا، نیمچه ده، بو شقابدا کاغذ.
یغیلوب داغ کیمی هر یاندا کتاب،
آیوده، ده هلیزده، هر یاندا کتاب...
ذیورم: آی کشی، بیر اگل ئوز کا!
بو نه ایشدرا، آ کول او لسون گوز کا!
بو عمل ایتدی سنی خانه خراب،
پول لاراڭ دوندی بتون او لدی کباب!
او خودیچجا گوزیڭىڭ قاره سینى
آپاریر، تاپ باشىڭىڭ چاره سینى.
پول گىدىر، تاپ و تو انڭ ده گىدىر.
او سەلەلیك بیر قورى جانڭ ده گىدىر.
کسب کارگىنڭ الل چىخدى او سان!
أر اولان يerde گوروم يوخ او لاسان:

اکینچی

بىدر بۇ قدر باشلاما فرياده، اكينچى!
قويما ئوزگى تولكى لىگە آده، اكينچى!

بىر عذرلە هەر گوندە گلوب دورما قاپىدا،
يا لوارما منه بويىنگى كىچ بورما قاپىدا،
گاهى باشكىا، گاھ دوشىغا وورما قاپىدا،

لغو اولما، ادب گوزلە بۇ ماواده، اكينچى!
لال اول آ گىدە! باشلاما فرياده، اكينچى!

خوش كىچمەدى ايل چۆللەيە، دەقانە نە بورجم!
يا غمادى ياغىش، يىسمەدى بىر دانە نە بورجم!
اسدى قارا يئل چلتىگە بوسنانە نە بورجم!
گىتدى منه نە فعلە لىگىڭ بادە، اكينچى!
لاغ—لاغ دانىشوب باشلاما فرياده اكينچى!

آلدی دولی آلدن سر و سامانگى نيليم!
 يا اينكه چه گيرتگه ييدى بولستانگى نيليم!
 ويردلا كيچن ايل بورجىلا يورغانگى نيليم!
 اول ايندى پالاس ساتماغا آماده، اكينچى!
 لال اول آ بالام، باشلاما فرياده، اكينچى!

سوز آچما منه چوخ چالىشوب آز يمه گىدىن،
 جانڭ به جهنم كە، ئولورسان ديمه گىدىن،
 من گوزلەرم، بوغدا چىخارت وير بە، گىدىن.
 چاتىك ده گىنير، بوغدا دا، آرىدا دا، اكينچى!
 يوخسا سويارام لاپ درىگى آده، اكينچى!

سن هي دى يوخومدر، چىخاروب جانلى آلام!
 واللاھي اوووب ديدة گريانلى آلام!
 شاللاغا دوتوب پىكىر عريانلى آلام!
 ئوز حاللى سال ايندى ئوزك ياده، اكينچى!
 لاغ—لاغ دايىشوب باشلاما فرياده، اكينچى!

جوتچى باباسان بوغدانى وير، داري يىرسن،
 سو اولماسا قىشدا أزىدوب قارى يىرسن،
 داشدان يوموشاق ذهر ندر، مارى يىرسن!
 ئو گره شەمىيسن أت—ياغا دنياده، اكينچى!
 حيوان كىمى عمر ايلەمىسن ساده، اكينچى!

لَا کن منیم انسانلۇق او لوب وضع مدارىم،
بىك زادە يېم آسا يىشەدر جملە قرارىم.
مئىسىز، مزەسىز بىتىمز او لور شام و نهارىم.
ايىشىتە يىلدەر حالت بىك زادە، اكىنچى!
بىك زادە لرلۇڭ رسمى بودر آدە، اكىنچى!

دیلنچی

رد اول قاپودان آغلاما زار—زار، دیلنچی!
واقیلدااما بایقوش کیمی ادباد دیلنچی!

بو مجلسمیز، مجلس احسان در اگرچه،
دوزدیکلریمز نعمت الیان در اگرچه،
احسان فقرا کسلره شایان در اگرچه،
بیر عادت ارثیه دخی وار، دیلنچی!
رد اول قاپودان آغلاما زار—زار، دیلنچی!

دولتلی لریز مقصدیمز عیش و صفادر،
مهمانلاریمز بوسبتون ارباب غنادر،
کوکدر، یکهدر، بونی یوغوندر، نجیادر،
بكدر، آغادر، آغزی دعالی علمادر،
بشمشریمز مین جوره لذتلی غدادر.
تیکمه گوزگی مطبخه بی عار دیلنچی!
رد اول قاپودان آغلاما زار—زار، دیلنچی!

دخلی بزه نه بوشدا قالوب دست سؤالك،
يا اينکه آجیندان ملهشير أهلک، عيالك،
باخ! باخ!.. نیجه چيرکيندر او منحوس جمالک!
هاخ، توف او زوگا صورتى مردار ديلنچى!
رد اول قاپودان آغلاما زارـزار، ديلنچى!

دولتلی نیچون صرف ايوب ئوز بذل و سخاسين?
اعيانى قويوب دويدورا شهرىن فقرايسين?
توكسون گوروم الله او زيڭىڭ شرم و حياسين!
ال چك ياخامىزدان ايتيل ادبار ديلنچى!
رد اول قاپودان آغلاما زارـزار، ديلنچى!
بىر دفعه فقير اولدىغىنى آـكلا دا، زنهار!
دولتلی لرۇ بشمىشىنە اولما هو سكار!
يوخسا يىمگە بىر زادك، ئول جانكى قورتار!
ايتىمە بو قدر بىزلىر آزار، ديلنچى!
رد اول قاپودان آغلاما زارـزار، ديلنچى!

فقر اهلى غنى لرلە ملاقات ايدە يىلمز،
دولتلی يە انسانلىقىن اثبات ايدە يىلمز،
دولتلی فقير ايلە مساوات ايدە يىلمز.
قصسان كتىرز شانىنە بو كاز، ديلنچى!
رد اول قاپودان آغلاما زارـزار، ديلنچى!

دېبر

ای آنڭ «آى» اوزىڭ «گۈنىش» اى قاشىلارڭ «كىمان»!
جىران «گۈزىڭ»، «قارىشقا»، كاڭىلىڭ «اپلان»!
«آلما» چەنەڭ، چەنەڭدە زىخىدان «درىن قوبىي»،
كېرىيكلەرڭ «قامىش»، دوداقلىڭ «بال»، تىڭ «كتان»!
بۇينىڭ «صراحىي»، بوى—بۇخونىڭ بىر «أوجا چنار»،
أندامىڭ «آغ گوموش»، يىڭىغانلىق «قىرمىزى انار»!
خالىڭ اوزىڭدە «بوغدا»، باشىڭدا ساچىڭ «غراب»،
قاھ، قاھ!.. غربىيە گولىمەلى سن خانىمان خراب!!

ای پول! ..

نور چشمانم میسن، ای پول یا جانم میسن؟
عصمتم، ناموسم، عرضم، غیرتم قانم میسن؟
حرمتم، فخرم، جلالم، شوکتم، شانم میسن؟
مصحفم، مکهم، مدینهم، قبله‌م ارکانم میسن؟
مذهبم، دینمی، آیینمی، ایمانم میسن؟
کیچدی عمرم شغل تحصیلکله موقوف سکلنه،
درده دوشیدیم یستر حسرتده قالدیم خسته حان.
سنه‌در کوئلم ینه ایسم جهاندان ارتحال.
سن منیم عمرم، حیاتم، جوهرم جانم میسن؟
مذهبم، دینمی، آیینمی، ایمانم میسن؟
آه ظالم! آه کیم اولدیم یولنگدا جان فدا،
بیر دویوچا قیمادیم سدن آلام ذوق و صفا.
ایندی وارثلر هجوم آور اولوب یکسر سگنا!
وارثلک یاخود منیم مال جیشدادنم میسن؟
مذهبم، دینمی، آیینمی، ایمانم میسن؟

ایله‌مز وارثلریم من تک سنی صندوقه درج،
هر بیری ایلر سنی بیر نوع ایله مین یرده خرج؛
ره‌ستورانلاردا، قولوبلاردا اولارسان هرج—مرج.
هر یتدن چیندر سنی، بیلمم اتیم قانم میسن؟
مذهبم، دینم می، آیینم می، ایمانم میسن؟

سهودیگم! بوندان بیله حین زوالک در سنث،
اشبو وجه ایله گوکل جای ملالک در سنث؛
خاطریم، قلیم، سریم وقف خیالک در سنث.
سن منی هفتون ایدن نازنده جانام میسن؟
مذهبم، دینم می، آیینم می، ایمانم میسن؟
سندن اُل چکمزدیم او لسیدی الیمده اقتدار،
لاکن اچبارا اجل ایلر منی سندن کنار.
جانم آخزیدان چیخنجا سویله‌رم بی اختیار:
نور چشمانم میسن، ای پول یا جانم میسن؟
مذهبم، دینم می، آیینم می، ایمانم میسن؟

نيلردىڭ الهى ؟

داش قىلى انسانلارى نيلردىڭ الهى ؟!
بزده بو سويوق قانلارى نيلردىڭ الهى ؟
آرتديقجا حىاسىزلىق اوئور ئەل متحمل،
هر ظلمه دوزەن جانلارى نيلردىڭ الهى ؟!
يىر دوردە كيم صدق و صفا قالماجا قىمش،
يىلمەم يىله دورانلارى نيلردىڭ الهى ؟!
مظلوملارين گۈز ياشى درىيا اولاجا قىمش،
درىالارى، عمانلارى نيلردىڭ الهى ؟!
صياد جفاكاردە رحم، او لمىاجا قىمش،
آھولرى، جيرانلارى نيلردىڭ الهى ؟!
باغلۇ، اكينىڭ خىرينى بىكلر گورەجىمىش
تەخ ئۆكمىگە دەقانلارى نيلردىڭ الهى ؟!
ايش زنجىركە، گوج ئو كۈزۈك، يېئۈز كىڭىكى،
بىك زادە لرى، خانلارى نيلردىڭ الهى ؟!

حکم ایلیم جگمش بتون عالمده جهالت،
دلداده عرفانلارى نيلردىڭ الهى؟!
سورتوقلى مسلمانلارى تكفيره قويان بو
دوشديكلى مسلمانلارى نيلردىڭ الهى؟!
يا خود بونلارك بونجا قووزى اولا جاقىش،
بىش—اوج بو سخندا لارى نيلردىڭ الهى؟!
غىرتلى دانوس بازلاريمىز ايش باجاريرى كن،
تنبل دەلى شىطانلارى نيلردىڭ الهى؟!
أرلر هەر بىر قىز كىمى اوغلان سووه جكمش،
أيولر دەكى نسوانلارى نيلردىڭ الهى؟!
سبحانك، سبحانك، سبحانك يارب!
با خديقىجا بو حكمتىرە حيران اولورام ھپ!..

تازه و کهنه

تازه - شهر معلوم‌گزئگ و وضع قراری نیجه‌در؟

کهنه - حمدالله نیجه گورمشدیسه نوح اویله‌جه‌در...

تازه - یکی مکتب آچیلوبمی وطن اولادی ایچون؟

کهنه - آز دگل آدم آچان مدرسه احفادی ایچون.

تازه - اوخوبورمی غزیه شهر گزئگ اهلی تمام؟

کهنه - بعضی سارساق اوخومشلار اوخوبور، من اوخومام

تازه - نولکه گزده آچیلوبرمی قرائت خانه؟

کهنه - تازه‌لر آچمش ایدی قویدیق اونی ویرانه...

تازه - آج فارداشلارا اتفاق ایدیلورمی عموجان؟

کهنه - آنی گورمزی خدا؛ ئل نیه ویرسون اوナ نان!

تازه - بیوه عورتلرگ امری آلنورمی نظره؟

کهنه - جانی چیخسون اودا گینسون ينه بیر تازه ارم!

تازه - اتحاد امرینه دائير دانیشرسگزمی باری؟

کهنه - بیر پارامیز دانشیر، لیک بوغازدان بوخاری؟

تازه - سنی و شبهه تعصب‌ای لغز اولدیمی با؟
کنه - نه دیدل؟ کفر داشدل؟.. جیر ارام آغزیگی ها!..

تازه - قابل عرض سوزوم یوچ، منی عفو ایت گیدیرم...
کنه - به جهنم که گیدیرسن، سنی خود من ننديرم؟
بونا باخ! آغزنا باخ، صورت ادبارینه باخ!
باشينک شاپقايسينه اينديگى گفتارينه باخ!

پارادر!

آدمی آدم ایلین پارادر!
پاراسیز آدمک اویزی قارادر!

قوی نه اصلک نجابتک اولسون،
نه نجیانه حالتک اولسون،
باش آیاق عیب ایچینده اولسون دا،
تک بو عالمده دولتک اولسون!
آدمی آدم ایلین پارادر!
پاراسیز آدمک اویزی قارادر!

اولماسون فهمک، عقلک، ادراکک،
وار نه غم تاکه واردر املأکک؛
آتش خانه سوز ملت ایکن،
هر کسل سجده کاهی در خاکک.
آدمی آدم ایلین پارادر!
پاراسیز آدمک اویزی قارادر!

اولمیور او لماسون دا انصافك،
دوت قانین شیشه ایچره اصنافك؛
تاکى وار الده بش بچيق غروشك،
معتبرسن گۈزىنەدە اشرافك.
آدمى آدم ايلينىن پارادر!
پاراسىز آدمىڭ اوزى قارادر!

ای داد بیداد اردبیل!

آلتمش ایل لیک عمریم اولدی سنده برباد اردبیل!
بیرده نامردم اگر ایتsem سنی یاد اردبیل!

طن ایدیردیم من بتون عالمده ایراندان سوا،
بیر فرج آباد بیر یو خدر او ساماندان سوا.
عورت اولماز حسنده «فاطما» تکذبان «دان سوا.
وار ایمش روسيده دین—میان پریزاد اردبیل!
بیرده نامردم اگر ایتsem سنی یاد اردبیل!

ای وطن! حوزی گوریردیم سنده کی عورتلری،
دیردیم. اول حوریارک سنسن یقین جنتری،
ایندی حیرانم باخوب گوردیگجه بو لعتبری!
هر بیرینده باشقا لذت، باشقا بیر داد اردبیل!
بیرده نامردم اگر ایتsem سنی یاد اردبیل!

حالیا باکودهيم، باکو ديمه، بير خلدزار،
 خاصه دريا ساحلي: بير لعيستان تاتار.
 هر طرف آغ، چاغ هادام لار بير—بيريندن گلعدار.
 طرفه دلبر، تحفه بير شى ياخشى بير زاد اردبيل!
 بيرده نامردم اگر ايتسه م سنى ياد اردبيل!

مين هنیم تك «کابلايی» بير «صونيا» نك دلدادهسى،
 مين هنیم تك پاك دين بير رومقانڭ افتادهسى؛
 مين هنیم تك موئينڭ ييلم نولوب سجادهسى؟
 بنده لىك قىدين قىروب اولمىشدر آزاد اردبيل!
 بيرده نامردم اگر ايتسه م سنى ياد اردبيل!

بش دگل، اوں بش دگل هر يان باخىرسان وار مادام،
 أيو مادام، منزل مادام، بالقون مادام، تانوار مادام؛
 سيرق مادام، قاستىن مادام، پاسساز مادام، بولوار مادام.
 مختصر، عقلم چاشوب اي داد بى داد، اردبيل!
 بيرده نامردم اگر ايتسه م سنى ياد اردبيل!

گرچە ايراندان چىخارىن باشقانايىتىم،
 نيتىم كسب ايدى، واردى كسيه كاره غيرتىم،
 غيرتىم راضى دگىلدى آج دولانسون كلىقىتم.
 يوخ گوزىمده ايندى نه كلفت، نه أولاد، اردبيل!
 بيرده نامردم اگر ايتسه م سنى ياد اردبيل!

بـسـكـه آـرـتـيـرـ بـوـنـلـارـى گـزـنـيـكـجـه هـرـدـم رـغـبـتـيم،
رـغـبـتـيم آـرـتـيـرـسا دـا، لـاـكـن قـاوـوشـمـير حـسـرـتـيم،
حـسـرـتـيم بـيرـشـيدـهـدر آـنـجـاق دـوزـهـلـيـرـ حـالـتـيم.
حـالـتـيم تـسـكـين قـفـسـهـقـيلـمـير اـمـادـهـ اـرـديـلـ!
بـيرـده نـامـرـدـم اـگـر اـيـتـسـمـ سـنـىـ يـادـ اـرـديـلـ!

قـورـخـوـدـيـرـدـي چـيـخـماـشـكـنـ ئـولـكـهـدـنـ غـربـتـ منـىـ،
چـوـلـغاـيـوـبـمـشـ غـفـلـتـيـمـدـنـ وـحـشـتـ وـ دـهـشـتـ هـنـىـ،
اـينـدـىـ بوـ گـورـدـيـكـلـيـمـدـنـ مـاتـ اـيـدـوبـ حـيـرـتـ منـىـ.
ئـوزـلـيـكـمـدـنـ چـيـخـشـامـ اـفـسـوسـ!.. فـريـادـ!.. اـرـديـلـ!
بـيرـده نـامـرـدـم اـگـر اـيـتـسـمـ سـنـىـ يـادـ اـرـديـلـ!

تـازـهـدـنـ بـرـگـشتـ اـيـدـوبـ بـيرـدهـ جـوـانـ اوـلـسـايـدـيمـ آـهـ!
شـيقـ گـيـمـلـىـ بـيرـ جـوـانـ خـوـشـ نـشـانـ اوـلـسـايـدـيمـ آـهـ!
بوـ پـرـيـلـرـلـهـ دـويـونـجـاـ هـمـزـبـانـ اوـلـسـايـدـيمـ آـهـ!
دـهـرـدـهـ بـشـ گـونـ يـاشـارـدـيمـ خـرمـ وـ شـادـ اـرـديـلـ!
بـيرـده نـامـرـدـم اـگـر اـيـتـسـمـ سـنـىـ يـادـ اـرـديـلـ!

اوختهورام ال چكىڭ

اوغول منىم در آگر، اوختهورام، ال چكىڭ!
ايلهمه يىڭ دنگەسر، اوختهورام، ال چكىڭ!

گرچە بى بىدېخت ئۇزى علمە ھوسكىزدر،
كىسب ڪمال ايتىگە سعى دخى واردز؛
منجە بى ايشلر بتون شىۋە گفاردر.

دىنه ضردر ضرر! اوختهورام، ال چكىڭ!
ايلهمه يىڭ دنگەسر، اوختهورام، ال چكىڭ!

بىسکە اوشاقدىر ھله ياخشى—يامان سانمىيور،
علمكى عېت اولدىغىن آڭلامىيور، قانسىيور.
ساير اوشاقلار كىمى ھر سوزە آلدانمىيور.
ايلىيور عمرىن ھدر اوختهورام، ال چكىڭ!
ايلهمه يىڭ دنگەسر، اوختهورام، ال چكىڭ!

ایلمرم رحم اونڭ گوزدن آخان ياشينا،
باخسون ئوزىندن بىوک ئوز قوچى قارداشينا،
ئولسە دە ويرەم رضا شاپقا قويا باشينا.
كافر اولا بىز قىر اوختومورام، ال چىڭ!
ایلهمه يىڭ دنگەسر، اوختومورام، ال چىڭ!

اوشاڭ منىم در بابا! دخلى نەدر سىزلىرە،
كىيم سىزى قىوم ايدوب حكم ايدەسىز بىزلىرە؟
ياتمارام اصلا يىلە دينە دە گىن سوزلىرە.
بىر كىرە قان مختصر، اوختومورام، ال چىڭ!
ایلهمه يىڭ دنگەسر، اوختومورام، ال چىڭ!

قويسا آثر ئوز اوغلۇمى من سالم ئوز حالىمە،
صنعتى ئۇ گىرەدوب، اويدوروم ئوز حالىمە،
دون بو اوختوماق سوزىن عرض ايلەدىم عالىمە،
سوپىلەدى: هذا كافر اوختومورام، ال چىڭ!
ایلهمه يىڭ دنگەسر، اوختومورام، ال چىڭ!

بىدر جەنم اولىڭ بونجا كە، آلدانىمىز،
ايىدى بش ايلدر تمام دىنىمە ئىل قاتىمىز
سەوگىلى أولادىمۇ كافرە اوخشاتىمىز.
دويدىم ايشى سربەسر، اوختومورام، ال چىڭ!
ایلهمه يىڭ دنگەسر، اوختومورام، ال چىڭ!

ساتمارام ئوز عقلمی سز کیمی لا مذهب،
راضی يام اوغلوم گىدە قبرە، نە كە مەكتبە،
مكتب آدین چىكىمىيەڭ ملۇبەدر، ملۇبە!..
الحدر اوندان خدر اوخوتورام، ال چىكڭى!
ايلهەمەيڭ دىنگەسر، اوخوتورام، ال چىكڭى!

بىسىر او يىلىدىكلىرى، كاش اونى دا يىلمەسە،
جانمە اولسۇن فدا يىر دە اوزى گولمەسە،
تاڭە او ذهنىيندە كى فىكرىزى سېلىمەسە؛
سانما اولا بىخود اوخوتورام، ال چىكڭى!
ايلهەمەيڭ دىنگەسر، اوخوتورام، ال چىكڭى!

فىكريمى ويرمۇم عېت سز کیمى نادانلارا،
سوق اىدەسەنگىز اوغلۇمۇ يىر پارا ھەدىانلارا!
چونكە خيانىتچىسىز جملە مىلسەنلارا!
منزللىرىدە سقىر، اوخوتورام، ال چىكڭى!
ايلهەمەيڭ دىنگەسر، اوخوتورام، ال چىكڭى!
دىنە ضرردىر، ضرر اوخوتورام، ال چىكڭى!

باققال ڪشی

آئی نهنه! بیر قیرمیزی ساچقال ڪشی!
آغزی دعالی، قوجا باققال ڪشی!

زهدلی، تھوالی، دیلی شکرلی،
سورمهلی گوزلی، دوداغنی ذکرلی،
عقلی کفایت لی درین فکرلی:
قلبی محبتلی، خوش احوال ڪشی!
آغزی دعالی، قوجا باققال ڪشی!

ملا اُدالی، صوفی ڪردارلی،
مرئیهخان قانلی، مرید عارلی،
 حاجی عمللی، مشهدی ڪارلی؛
نطقی حقیقتلی، سوزی فال ڪشی!
آغزی دعالی، قوجا باققال ڪشی!

بير کشيدر آى ننه، لاب چوخ فاغر،
 گزمهده يونگول داشيقدا آغر،
 سير صقيندن أيله ييل نور ياغر!
 گورمه ميشم بير بونا تمثال کشي!
 آغزى دعالى، قوجا باقفال کشي!

سوپله يور: آخ! آخ: نه گوزل چاغ ايدى،
 او ندا كه، رحمت ليك آتالا ساغ ايدى!
 اشبو دکاندا منه اورتاغ ايدى.
 گونده ساتيردى نه قدر مال کشي!
 آغزى دعالى، قوجا باقفال کشي!

ايندي سنڭدر بۇ شىكان سربەسر،
 گل، گىت، او تور، دور، يى، اىچ اوں بختور.
 غم يىھ دولدور جىيىڭا خوشگىر.
 آغىرىڭى آلسون قوجا باقفال کشي!
 دىستم دستانه دونن ذال کشي!

بير يىلە ياخشى کشي او لماز ننه!
 گوندە وېرير لېلى—کشميش منه.
 سوپليور اوغلۇم، صباح تر گل گنه.
 قويىما غمىڭىن او لا پامال کشي!
 آغزى دعالى، قوجا باقفال کشي!

گاه باشیمی گاه گوزیمی الیور،
گاه بودومی، گاه دینزیمی الیور،
گاه چنمی، گاه او زیمی الیور.
بیز پارا سوز ده دیز اهمال کشی!
آغزی دعالی، قوجا باقفال کشی!

قىمانچ

اي پوللى لارڭى
صفاسى بوروز،
تاجىرىڭى آشناسى بوروز!
بىر ملته عىد اىكىن نەدىن بىس،
اولدىڭ فقرا عزاسى بوروز؟

قویما گلدى!..

خان دوستى! آماندى قويما گلدى!
ديدارى ياماندى قويما گلدى!

واى، واى، ديسن بشر دگل بو!
سېر شكله اويان طهر دگل بو!
آلاھى سەورسن از دگل بو!
أرددى، قاباندى قويما گلدى!
ديدارى ياماندى قويما گلدى!

اول گون كە، آداخلا دگز اوقانديم،
اوغلاندى ديدگز ارنە، اينانديم،
از بولله اولورمۇش؟؛ ايندى قانديم.
خان دوستى، آماندى قويما گلدى!
كردارى ياماندى قويما گلدى!

قورخdom آی امان، ياريلدى باغرىم،
يير نازىك ايپه ساريىدى باغرىم،
گوب—گوب دوڭونوب داريلدى باغرىم.
جانم اودا ياندى قويما گلدى!
كردارى ياماندى قويما گلدى!

دودكش كىمى يير پاپاق باشنداء،
آغ توكلرى بلىنىدا، قاشىندا.
لاپ چوخ قوجادر بابام ياشىندا.
خورتداندى، چوخاندى قويما گلدى!
كردارى ياماندى قويما گلدى!

ايگرەنمىشم آغزىنڭ سوبوندان،
قطران قوخسى گىزير بولىندان،
لاپ دوغروسى قورخشام خويندان.
يير افعى ايلاندى قويما گلدى!
كردارى ياماندى قويما گلدى!

نه ياز بيم؟

شاعرم چونكه وظيفم بودر اشعار يازيم،
گورديكم نيك و بدی ايليون اظهار ياريهم،
گونى پارلاق، گونوزى آغ، گيجهنى تار يازيم،
بدی بد، اگرىنى اگرى، دوزى هموار يازيم.
نيه بس بولله بدره لديرسن آقارع گوزئى؟
يوخسا بو آيندهه! اگرى گورورسن ئوزئى؟

شعره مشغول ايذرلخ خاصل غم مايلمى،
قىبورام قىشىمە كاتىذىمى، چرنىامى.
گلىرم يازماغا بير كلمه دوتىرسان اليمى!
قورخورام يا نه ايچون، چونكە كسىرسن ديلمى!
اي عجب! من كە حداقت يولىنى آزمىورام?
هله گوردىكارىمڭىز دورتىدە بىرىن يازمىورام!

هله من دورتىدە بىرىن، يازمىورام كارىڭى باخ،
اوزىمە گوندە سو گورسن بو قدر عارىڭى باخ،

ئۈزۈڭ انصاف ايله افكارىڭا، اطوارىڭا باخ،
ايستەمەزىن يازام؟ ئۆز عىلىٰ كردارىڭا باخ.
كشى! سن عىيىڭى قان، منه عبىت جىنك ايلمه!
ئۇزىيىڭى هم منى بو بارىدە دلتىك ايلمه!

گورور ارباب قلم غاية آمالڭرى،
مندن آرتق يازا يىلەكىدە ايكن حالڭرى،
يازمىرىن اوئلار دخى اون دورتىدە بىر افعالڭرى،
ئۇزۇڭسىزنىن اولارا يازدىران احوالڭرى!
يوخسا بو عىيدىن عالمىدە مېراددر اولار؟
بويلە آلچاق يازىدان مىن كرە اعلادر اولار!

نېجە من دورتىدە بىرىن يازماغا ايمىن دىگلم،
قورخور اون دورتىدە بىرىن يازماغا هم اهل قلم،
سن اگر سوز وىرەسەن: قورخما قىل احوالى رقم،
وضع حالى يازىلارسا زىلى زىل و بىمى بىم.
ايله بىر حالە دوشىرىن كە، تو كوكوش يىز—يىز اولار!
اڭىنگە گىئىمگە شىرى تاپماسان! آستار اوز اولار!

قربان بايرامى

بايرام اولجاق شوكتلى لر، شانلىلار،
دولتلى لر، پوللى لار، مليانلىلار،
تىر بويونلار، شيش قارينلار، جانلىلار
قربان كسىر خليل الله عشقنه!
فقير سؤال ايدير الله عشقنه!
ايکى قوشو يير—ييرىنڭ ملتى،
هر ايکىسى يير پىغمبر أمتى؛
ييرى كسىر قربان بشيرير أتى،
بايرام ايدير خليل الله عشقنه!
او ييرى ده باخىر الله عشقنه!
يير قوشونڭ اوغلى كسىر، ساللائىر،
قالستوق كىچىرىر، قيراخماللائىر،
آتاسى دا اونا باخىر حاللائىر.
فخر ايلiyor خليل الله عشقنه!
قونشويا دا باخمير الله عشقنه!

گورورسنمى بزىم حاجى پىرىنى؟
پايلامىور اتىن اوندان بىرىنى.
قۇمشو سورور بارماغىنىڭ كېرىنى.
حاجى يېئ خليل الله عشقىنى!
ياتىر، شىشىر، كۆپور الله عشقىنى!

دېدىم حاجى! گوزلە ايشين بىرىسىن
دقت ايله ايرەلىسىن، گەرىسىن؛
ویر مكتبه قويونلارك درىسىن.
علم اوخوسۇن خليل الله عشقىنى!
چوجوقلارى ياد أىت الله عشقىنى!

دېدى: بىزدە درى ويرمك سىناغى
يوخدر، ويرسم اوللام آرواد قىناغى؛
باسدىرىرىق اوnda خمير چاناغى.
بركىتدر خليل الله عشقىنى!
ساخلىيورىق أىيودە الله عشقىنى!

بالاجا صحنه

«نسیم شمال» غزیته سیندن ترجمه

مشروطه خبری ایران کندچی لرینگ قولا غينا یتیشدیگی
زمان بیر نفر قوجا اکینچی اکینچ ایچینده سجده یه یخیلوب
دیدی:

— صد شکر که، اولدی نور باران،
مشروطه ایله بو خاک ایران؛
رخنه یتیشوب بنای ظلمه،
یر قالمادی کدخدای ظلمه.
ظلمک، ستمک چراغی سوندی،
ایران ینه بیر بهشته دوندی.
حاکملر اختیاری ییتدی،
دهقانلارک اضطرابی ییتدی.
بوندان سوگرا زنجبیر دو گولمز،
ناحق بیره بی نوا سوگولمز.

سالماز بزى ملکدار رنجه،
قورماز بزه يير داها شكنجه.

يازيق بو شعرلى اوخويار--- او خوماز ناگاه ديوان طرفدن
يير تقر فراش حاضر اولوب اكينچينڭ اهل و عيالينڭ گوزى
ئوڭنده قوللارينى باغلايوب آت قاباغندا (پياده) آياق ايله
اونى اربابڭ قاپوسينا گنوردى.

—هـ... كندچى يير آى كىچركە خرمن
ئوتدى نره لرده قالميسان سن؟!
محصولى بتون ئوزاڭ گوتوردىڭ،
اربابە نە پىشكىش گىردىڭ؟
بوستاندا كى ميوه جاتى دردىڭ،
آيا دى گوروم بزه نە ويردىڭ؟
نە بوغدا، نە آرپا چانتى سىندى؟
نە لوبيا، نوخود، نە پاخلا ارزى؟
لازم سنه ايندى مىن عقوبىت،
تا عبرت آلا بتون رعىت!

بى چارە اكينچى بويىنى چىكىنinde تمام بدنى اسە—اسە
قورخا—قورخا باش ائديرىوب عرض ايتدى:
—الله، قسم كە، من فقيرم،
كوج كلفت الييندە دستكىرم.
اطفال صغىرە پاسبانم،
آوارە اكل و شرم و نام.

معلوم جنابئزدر ارباب،
 بو ایل قوراق اولدی تاپماديق آب.
 اکدیکلریمک تمامی یاندی،
 فریدلاریم کوگه دایاندی.
 والله ټوزیمز ده قالمیشیق آج،
 بیر پارچا قوری لاواشه محتاج!

ارباب کندچیدن بوسه زلری ایشیدینجه آغزی کوبیریمش، گوزلری
 حدقدن چیخمیش بیر حالتده، اوشاقلارا! فلقه، چوبوق حاضر ایدله،
 او د یاندیرک، شیش قیزدیرلکا بو اشناده دورت نفر ظالم الکریندہ شاللاق
 بیچاره کندچینک آیاقلارینی محکم باغلابیوب فلقيه سالوب دو گمگه
 باشلا دیلا ر.

ارباب - وور- وور! که گوره بودر آرپا!
 اکینچی - انسان دوزه مز بو شارپا- شارپا!
 ارباب - وور- وور! که بیر آز دا مست کامم
 اکینچی - جانم چیخار وورما، بی دوام!
 ارباب - وور- وور! که نه یاغ ویروب، نه قایماق!
 اکینچی - وورما که، دگل انکلاریم ساع!
 ارباب - وور- وور! که بونی قودورتندی مجلس!
 اکینچی - وورما!.. منی حاکم ایتدی مفلس!
 ارباب - مش وطه بونی خراب ایدوبدر!
 اکینچی - ظلمک منی دلکباب ایدوبدر!
 ارباب - حریت ایدوب بو شومی گمراه!
 اکینچی - فریاده یتیش امانس الله!!!

روحم

روحم! ای شاهباز علویت،
همتم تک هوا ده پرواز ایت!
اوج! اوج! اوج سعاده پرواز ایت!
تنکنای بدنده وار خفت!

آشیان بدنده ایتمه قرار،
یانما سن ده منیم کیمی ناره!
بولامازسن ملالمه چاره!
سقلارسان، لطیفسن زنهار!

بوشلا بو جسمی، جسم من د گلم،
سنہ مشکل اولورسا هجرانم.
من سنث، سن منیم دل و جانم.
من سنث کندیگم بدن د گلم!

هارا کیتسه‌گ سنگله من ده وارام،
شو بندنه فقط اسیریز، زار!
ئولمه گیمله سوونمه‌سین اغیار!
عالم اولدیچجا من دخی دورادام.

بیر صفا بولمادیق بو عالمده،
باشقما بیر عالمه واروب گیده لم؛
بیر آووج خاکی خاکه ترك ایده لم!
مدفن شوم آل آدمده.

من گیدرسم وار اولسون آمالم!
ياشاسون شهریار حریت!
ياشاسون شهریار حریت!
من گیدرسم وار اولسون آمالم!

شکبائی

یار گیتیدیکجه تحسر دل شیداده دورار،
عمر واردیقجا هوس عاشق رسواده دورار.
سیل طعن اویله تموجله آلوب دور بريم،
بکنژهدم ییر قوجامان داغه که، دریاده دورار!
دو گسه ده جانمی مینلرجه ملامت لپهسى،
زورق همتیم اولکی تمناده دورار.
بوسبتون سینهسینه دگسه ده مین تیشه ینه،
جوره تمکین ایده رک بدوردیغی ماواده دورار!
قد جان ایسه بهای طلب یار، ایشته
جان بکف عاشق صادق بیله سوداده دورار.
نه غم، اوغراتسا دا ییر گون منی افنايه زمان،
من گیلدوسهم سه هرامم ینه دنیاده دورار!
دورمیشام پیش و پس «طعن» ده صابر نیجه کیم،
او «الف» لر که پس و پیش «اطعنا» ده دورار.

جو تچى

(اوشاقلار اىچون)

چىخدى گونش دولدى جهان نور ايله،
جو تچى سورور تارلادا جوت شور ايله.
آتلار، ئوكوزلر كوتانا گوج ويرير،
كاه يوروپور، كاه يېخىلىر، كاه دورىر.
جو تچى باتوب قان تره ير شوملايىر،
شوملايدىغى تارلالالارى توهلائىر.
اولسا دا آرتق نه قدر زحمتى،
ايىشلىكە وار او قدر غيرتى.
چونكە يىلر راحت اذىتىدەدر.
شاد ياشاماق سعى دە، غيرتىدەدر.
شىمىدى اگرچە اوナ زحمت اوЛАر،
قىشدا عىالى، ئوزى راحت بولار.
جمع ايدهجك تارلاسينك حاصلين،
بىسلەيمجك عائلەسين، هم ئىلين.

